

בבא קמא טז-ב
עניין: תפילת ירמיה

מהרש"א ח"א

כי ברו שוחה בו' רשב"ן אומר מלמד שחשדוהו מא"א בו'. וכן אמרו בפרק חלק גבי מרע"ה וישמע משה וגו' ששמע שחשדוהו מא"א בו' יש לפרש בזה שמשה וירמיה שניהם שוים היו מוכנים לנבואה לזמן רב כמ"ש מרחם הקדשתיך עליך אמרתי למשה נביא חקים להם כמוך זה הוכיחם מ' שנה וזה הוכיחם מ' שנה והולכרו לפרוש מנשותיהם כמ"ש במשה ואתה פה עמוד וגו' ומזה היו נחשדים צעני לילני הדור שאמרו א"א לילוד חשה לפרוש מן האשה זמן רב כ"כ

פתח עינים לחיד"א

ע"ב דר"ש רבא מאי דכתיב ויהיו מוכשלים וכו' רבש"ע אפי' בשעה שעושין צדקה וכו' אפשר דק"ל אחר כל הקללות שקללם כמבואר בכתובים שם ואמר אל תכפר על עונם וחטאתם מלפניך אל תמחי מה חסר עוד שהוצרך לומר ויהיו מוכשלים והא אסתגרו בקדמיות' וקים להו בדברא אשר זו הקללה ויהיו מוכשלים אינה כל כך לפי ערך הפחותה שבקללות שקלל. אי

לזאת אתא רבא דרש"ה ארי כמין חומר ותוא בהקדי' מ"ש רז"ל ע"פ השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך וכו' בא וראה כח מתנות עניים דכל השקפה לרעה וזו לטובה שהצדקה מהפכת מדת הדין לרחמי'. א"כ איפוא בכל הקללו' שקלל ירמיה הע"ה לא נתקדשה דעתו כי אם אנשים הללו יעשו צדקה כהוגן כל כלי יוצר עליהם לא יצלח שהרי ע"י הצדקה נהפך דין לרחמי' ואם יתמידו בצדקה מרום משפטים מנגדם. לזה התחכם ירמיה להתפלל שאם יעשו צדקה יעשו עמ בני אדם שאינם מהוגנים ואינה צדקה ונשאר הדין כמות שהוא ועל ראש רשעים תחול כל שהוא מין קללה ונמצא דבהצדקה קללה זו ויהיו מוכשלים מתקיימין כל הקללות ובלעדה אין מקום לקללות וז"ש ויהיו מוכשלים בצדקה הרמוזה בתיבת לפניך כמ"ש התוס' ואז בעת אפך עשה שהדין בתוקפו ולא תועיל צדקתם:

מהר"ל ח"א

כי נבואת ירמיה הוא דומה לנבואת מרע"ה בענין מה. כמ"ש ז"ל במדרש (ילקוט שופטים תתקי"ט) כי עליו אמר הכתוב נביא כמוני יקים לך וגו' ואמרו מה משה עליו השלום היה נביא לכל ישראל וכן ירמיה היה נביא ליהודה וישראל. וזהו מה שאמרו כי חשדו את מרע"ה מאשת איש כי אמרו כי כלל ישראל הם מיוחדים להקב"ה והוא נקרא בעל ישראל דהיינו אל הכלל ואין מיוחד להיות נביא אל כלל ישראל. רק השם יתברך הוא אל כלל ישראל. ולכך אמרו עדת קרח כי אנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה שמענו כלומר מפי עצמו יתברך ודבר זה הוא אשת איש גמור כאשר נביא אחד אומר שהוא נביא אל כלל ישראל שלוקח אשתו. וכן ירמיה היה נביא לכל ישראל אמרו שזה הוא אשת איש כי כלל ישראל מיוחדים אל הקב"ה ולא לשום אדם. ופליגי. למאן דאמר

הרבי ר' זושא

טז, ב אמר ירמיה לפני הקב"ה, ריבונו של עולם, אפילו בשעה שעושין צדקה הכשילים בבני אדם שאינם מהוגנים.

— והיתכן, האם ירמיה הנביא היה אכזרי כל כך ? אלא, ירמיה הנביא ראה במעשה זה טובה לעם ישראל. כאשר העני מתפלל לפני השי"ת ומבקש פרנסתו, טוענים המקטרגים, כי הוא אינו זכאי לזה, מפני שמתנהג שלא כהוגן. אולם, אחרי קללת ירמיה, יש לסניגור פתחון פה וטוען: הלא בני-ישראל מפרנסים גם עניים שאינם מהוגנים, זכאים הא איפא לקבל שפע מאת השי"ת, אפילו כשהם עצמם אינם מהוגנים.

הרבי ר' זושא